

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 20.02.2023 § 63

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 20.02.2023

§ 63

Lausunto valtion väyläverkon investointiohjelman luonnoksesta vuosille 2024-2031

619/00.05.00.00/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Liikenneinsinööri Jaana Martikainen p. 050 398 5430

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Samalla kaupunginhallitus tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa Väylävirastolle perusteluosassa esitetyn lausunnon valtion väyläverkon investointiohjelman luonnoksesta vuosille 2024–2031.

Samalla kaupunginhallitus tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa

Väylävirasto pyytää 28.2.2023 mennessä lausuntoa luonnoksesta valtion väyläverkon investointiohjelmaksi vuosille 2024–2031. Lausuntopyyntöön aineisto on nähtävillä lausuntopalvelussa osoitteessa

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=6f42f622-c926-4c0b-b113-d0a260c71a36&proposalLanguage=da4408c3-39e4-4f5a-84db-84481bafc744>.

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman (Liikenne 12) mukaisesti Väylävirasto laatii valtion väyläverkkoa koskevan 8-vuotisen investointiohjelman osana Liikenne 12 -suunnitelman toimeenpanoa. Investointiohjelmassa esitetään lähivuosien tärkeimmät valtion liikenneinfrahankkeet. Investointiohjelmaa hyödynnetään mm. valtion talousarvioesitysten valmistelussa.

Vuosia 2024–2031 koskeva investointiohjelman luonnos on Väyläviraston tietoon perustuva ehdotus uusien rata-, maantie- ja vesiväylähankkeiden toteuttamisesta ja niiden vaikutuksista. Väylävirasto päivittää investointiohjelman vuosittain seuraavan vuoden talousarviovalmistelua varten. Eduskunta päättää investointiohjelman kehittämishankkeiden toteuttamisesta talousarviopäätösten yhteydessä. Pienemmistä parantamishankkeista päättävät Väylävirasto ja alueelliset ELY-keskukset, Lahden osalta Uudenmaan ELY-keskus.

Investointiohjelman luonnoksessa Lahteen ei ole esitetty rata- tai vesiväylähankkeita. Maanteiden hankkeista on esitetty mt 312 kehittäminen välillä vt 4-Nastola seudullisen pyörätieverkon hankkeena. Lahteen ja Lahden saavutettavuuteen vaikuttavat kuitenkin myös pääväyläverkon hankkeet. Rataverkon hankkeista Helsinki-Riihimäki 3. vaihe parantaa yhteyksiä Lahdesta pääkaupunkiseudulle. Maantieverkolla Lahden saavutettavuuteen vaikuttavat valtatie 4 parantamishankkeet pääkaupunkiseudulla ja Keski-Suomessa.

Lahden kaupungin lausunto

1. Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin ja muuttuneeseen toimintaympäristöön?

Investointiohjelman luonnoksessa viitataan usein Liikenne12-suunnitelman tavoitteisiin: kestävyYTEEN, tehokkuuteen ja

saavutettavuuteen. Nämä tavoitteet ovat keskenään rinnakkaisia ja kaikki pyrkivät hillitsemään ilmastonmuutosta. Lisäksi Liikenne 12-suunnitelman tavoitteissa on huomioitu liikenneturvallisuus. Myös investointiohjelman luonnoksen vaikutusten arviointi nojaa näihin Liikenne12-suunnitelman tavoitteisiin. Mitä ilmeisimmin Liikenne12-suunnitelman tavoitteet ovat tärkeitä myös valtion väyläverkon investointiohjelman luonnoksessa. Olisi kuitenkin hyvä täsmentää investointiohjelman omat tavoitteet ja esittää ne tiiviisti ohjelmassa. Investointiohjelman tavoitteiden olisi hyvä konkretisoida, tarkentaa sekä priorisoida Liikenne12-suunnitelman tavoitteita, koska Liikenne12 on tarkastelutasoltaan strateginen asiakirja.

Toimintaympäristö on muuttunut paljon viimeisen vuoden aikana ja erityisesti kustannusten nousu haastaa väyläverkon kehittämistä. Tilanne ei ole uusi, sillä tarpeita väyläverkolla – erityisesti maantieverkolla – on jo vuosia ollut enemmän kuin toteuttamismahdollisuuksia. Odotamme Liikenne12-suunnitelman tuovan pitkäjänteisempää ja ennustettavampaa näkymää väyläverkon kehittämishankkeisiin.

2. Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?

Vaikutusten arviointia on kuvattu laajasti ja se antaa aiempaa kattavamman kuvan hankkeiden arvioinnista. Arviointiraportissa on kuitenkin joitakin epä johdonmukaisuuksia. Raportissa on esitetty tehokkuudeltaan varsin kannattavan valtatie 12 Joutjärvi–Uusikylä-hankkeen tietoja ja edellytetty perustelua, miksei sitä ole otettu mukaan investointiohjelmaan. Maanteitä koskevassa liiteraportissa tätä hanketta ei kuitenkaan ole esitetty, vaan kuvaus on esitetty valtatie 12 hankkeesta Uusikylä–Tillola.

Investointiohjelmaan muodotetun hankekorin arvioinnin painotuksia vaihtamalla myös toisenlainen hankejoukko on mahdollinen perustella. Osin vaikutusten arviointi on yleispiirteistä ja esimerkiksi seudullisten pyöräteiden on nähty tukevan pyöräilyä ja kävelyä, ja siten parantavan

kestävän liikkumisen edellytyksiä. Tarkempia arvioita näistä hankkeista ei kuitenkaan ole tehty. Lahti pitää kuitenkin hyvänä, että näitä kohteita on nimetty investointiohjelmaan.

Hankkeiden jakautumista on arvioitu myös suuralueittain. Lahti sijoittuu Etelä-Suomen suuralueeseen, johon kuuluvat Päijät-Hämeen, Kymenlaakson, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen maakunnat. Suuralueiden välisen jaon lisäksi olisi hyvä kiinnittää huomiota hankkeiden jakautumiseen myös suuralueiden sisällä.

3. Miten muuttaisitte investointiohjelmaa Liikenne 12 mukaisen liikennemuotokohtaisen talouskehityksen puitteissa ja miten perustelette muutosten paremmat vaikutukset?

Lahden näkökulmasta investointiohjelman luonnoksen suurin puute on valtatie 12 Uusikylä–Tillola-osuuden jääminen luonnoksen hankelistauksen ulkopuolelle. Tieosuuden keskeiset liikenteelliset puutteet on tunnistettu sekä liikenneverkon strategisessa tilannekuvassa että investointiohjelman luonnoksessa. Valtatie 12 yhteysväli Lahti–Kouvola on tärkeä osa itä-länsisuuntaista valtatieverkkoa (TEN-T kattava verkko), osa pääväyläverkkoa ja merkittävä erityisesti elinkeinoelämän kuljetuksille. Valtatie on poikkeuksellisen kapea ja tien geometria on paikoin huono. Haasteita on niin liikenteen sujuvuudessa kuin turvallisuudessa.

Hankkeen hyötykustannussuhde on lausuntoaineiston maantiehankkeita koskevan liitteen mukaan 0,9. Investointiohjelman luonnoksessa on mukana hyöty-kustannussuhteeltaan heikompiakin hankkeita. Lahden näkemyksen mukaan tämä valtatie 12 hanke Lahden Uudenkylän ja Iitin Tillolan välillä tulisi toteuttaa yhdellä kertaa vastikään valmistuneen tiesuunnitelman mukaisena.

Lahti kiirehtii myös valtatie 24 Karisto–Kalliola-välin aluevaraussuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamista.

Valtatien liikenteen ohjaaminen Lahden keskustaa kiertävälle kehälle parantaa liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta sekä luo mahdollisuuksia parantaa keskustan liikennejärjestelyjä kestävä liikumisen näkökulmasta.

4. Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seuranta?

Luonnoksessa on kuvattu lyhyesti hankkeita, joita voitaisiin toteuttaa valtion ja kuntien yhteisrahoituksella niillä kaupunkiseuduilla, joilla on maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskeva sopimus (MAL-sopimus) valtion kanssa. Asian käsittely luonnoksessa on varsin lyhyt ja liitteeseen on koottu mahdollisia yhteisrahoitteisia hankkeita MAL-kaupunkiseuduilla. Lahden kaupunkiseudulta tällaisia hankkeita ei ole luonnoksessa yksilöity.

Investointiohjelman valmistelussa tulisi käydä Väyläviraston ja kunkin MAL-kaupunkiseudun kesken yhteinen keskustelu investointiohjelmaan soveltuvista MAL-hankkeista. Maankäytön, asumisen ja liikenteen kehittäminen MAL-kaupunkiseuduilla on valtion sekä seudun kuntien yhteinen intressi ja aihe olisi hyvä käsitellä yhdessä.

5. Minkä investointiohjelman ulkopuolisten kohteiden suunnittelua tulisi vaikuttavuuden perusteella edistää lähivuosina investointiohjelman tulevia päivityskierroksia varten?

Valtatien 12 välille Joutjärvi-Uusikylä on hyväksytty yleissuunnitelma vuonna 2016. Yleissuunnitelma vanhenee vuonna 2024, joten Lahti edellyttää, että yhteysvälin tiesuunnitelman laadinta käynnistetään välittömästi. Liikenneverkon strategisessa tilannekuvassa tunnistetut tarpeet ja puutteet perustelevat valtatie 12 kehittämistä Lahden ja Kouvolan välillä.

Väylävirasto sekä Päijät-Hämeen ja Uudenmaan liitot teettivät viime vuonna aluevaraus selvityksen Kerava–Lahti–Kouvola-radon lisäraiteista. Väylävirasto on esittänyt, että tällä nykyisin kaksiraiteisella rataosuudella tulee varautua neljään raiteeseen. Investointiohjelman luonnoksen mukaan valtio tavoittelee TEN-T-ydinverkkokäytävien radoilla – kuten Kerava–Lahti–Kouvola-välillä – pääväyläasetusta korkeampaa palvelutasoa. Lahti esittää tällä perusteella kahden lisäraiteen suunnittelun jatkamista ja rataosuuden yleissuunnitelman käynnistämistä investointiohjelman tulevia päivityskierroksia varten. Suunnittelua käynnistettäessä tulee myös selvittää ratahankkeen mahdollisuudet saada Euroopan unionin CEF-rahoitusta.

6. Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmaa?

Investointiohjelman luonnos on useine liiteraportteineen laaja kokonaisuus ja lausuntoaika suhteessa lausuntoaineistoon on melko lyhyt. Ohjelman luonnokseen olisi hyvä kuvata tiiviisti oman otsikon alla, miten ohjelma on muuttunut aiemmasta (käynnistyneet, poistuneet ja uudet hankkeet). Luettavuutta parantaisi myös liitteiden numerointi myös sisällysluettelossa. Lisäksi seudullisten pyörätieverkkojen ja merkittävien pyörämatkailureittien tietoihin olisi hyvä lisätä kunta ja yksilöidä kohteet myös kartalla.

Yhteisrahoitteisissa hankkeissa MAL-kaupunkiseuduilla olisi hyvä huomioida vuonna 2022 valmistuneen MAL-sopimusmenettelyn arviointi- ja kehittämisselvityksen suositus yhteisrahoituksen periaatteiden selventämisestä. Ssuosituksen mukaan pääperiaate on, että valtio vastaa valtion ja kunta kunnan taseeseen tulevista hankkeista. Väliin jää yhdessä rahoitettavia hankkeita, joista sovitaan erikseen. Nykyisin kunnat osallistuvat valtion verkon hankkeiden kustannuksiin. Vastaavasti valtio voisi myös osallistua kuntien hankkeisiin, kun hankkeista on hyötyä valtiolle. Valtion kannalta hyödyt voivat liittyä esimerkiksi päästövähennystavoitteen saavuttamiseen kestävästä yhdyskuntarakennetta tukevien joukkoliikennehankkeiden toteuttamisen kautta.

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 20.02.2023 § 63

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Väylävirasto pyytää toimittamaan lausunnot lausuntopalvelu.fi-palvelun kautta viimeistään 28.2.2023